Trường đại học Cần Thơ Khoa Công nghệ thông tin và truyền thông Bộ môn Khoa học máy tính

IÝ THUYẾT CHIA VÀ ĐỒNG DƯ

NỘI DUNG

- 1. Phép chia hết và có dư
- 2. Ước chung lớn nhất và bội chung nhỏ nhất
- 3. Số nguyên tố và hợp số
- 4. Phương trình nguyên
- 5. Quan hệ đồng dư
- 6. Phương trình đồng dư

PHÉP CHIA HẾT VÀ CÓ DƯ

2.UCLN và BCNN 3.Số nguyên tố và hợp số 4.Phương trình nguyên 5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

Phép chia hết

- Định nghĩa:
 - □ Xét a,b∈Z và b≠0
 - □ b chia hết a (b là ước của a) hay
 - □ a chia hết cho b (a là bội của b) khi và chỉ khi tồn tại $q \in \mathbb{Z}$ sao cho: a = bq
- Ký hiệu: $b \mid a \Leftrightarrow \exists q \in Z \text{ sao cho } a = bq \Leftrightarrow a : b$
- Ví dụ: 3 chia hết 6 không?

$$a = 6$$
 $b = 3$ $q = 2$
 $\exists 2 \in Z, 6 = 3.2$

- Nhận xét:
 - □ Với mọi b≠0 thì
 - 0 chia hết cho b vì 0 = b0
 - Vậy 0 là bội của mọi số nguyên b≠0
 - □ Với mọi a thì
 - 1|a vì a \in Z, a = 1.a
 - Vậy 1 là ước của mọi số nguyên a

Tính chất của phép chia hết

- $b|a \Leftrightarrow \pm b| \pm a$
- 2. $\forall a \neq 0$ ala
- 3. $\forall a \pm 1 \mid a$
- 4. $\forall a \neq 0$ a $\mid 0$
- $(\forall a \neq 0, \forall b \neq 0, a|b \ vable) khi va chỉ khi a = \pm b$
- Nếu b|a thì b|ax
- Nếu cla và clb thì cl(a+b) và cl(a-b)
- Nếu (a|b và b|c) thì a|c (tính bắc cầu)
- Nếu cla và clb thì cl(ax+by)
- 10. Nếu a|x và b|y thì ab|xy

Phép chia có dư

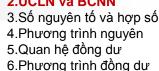
- Định lý
 - a,b∈Z và b≠0
 - Tồn tại duy nhất cặp số nguyên q và r∈Z sao cho: o: $\begin{cases} a = bq + r \\ 0 \le r < |b| \\ \textbf{q} \text{ được gọi là thương, } r \text{ được gọi là số dư} \end{cases}$

- Khi r = 0 ⇒ ta có phép chia hết
- Ví dụ: Hãy tìm q và r?

a=7, b=2: q= 3, r= 1
$$7=2*3+1$$

a=10, b=5: q= 2, r= 0 $10=5*2+0$

UCLN VÀ BCNN

- a₁,a₂,...,a_n là các số nguyên không đồng thời bằng 0
- Số nguyên d∈Z được gọi là ước chung của các a_i (i=1,2,...,n) khi và chỉ khi d là ước của mỗi a_i (d|a_i)
- Uớc chung d của các a_i (i=1,2,...,n) được gọi là UCLN của các a_i nếu và chỉ nếu d là bội của mọi ước chung của các a_i
- $K\acute{y} hi\acute{e}u$: $d = (a_1, a_2, ..., a_n)$
- Quy ước: UCLN là một số dương
- Ví dụ:
 - \Box (18,24,-30)= 6
 - \Box (13,34,8)= 1

2.UCLN và BCNN 3.Số nguyên tố và hợp số 4.Phương trình nguyên 5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

- Định lý:
 - Tồn tại UCLN của các số nguyên không đồng thời bằng 0
- Nhận xét:
 - (a,b) = (|a|, |b|)
 - (a,b)=(b,a): UCLN có tính giao hoán
 - (a,b,c)=((a,b),c)=(a,(b,c)): UCLN có tính kết hợp

3.Số nguyên tố và hợp số 4.Phương trình nguyên 5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

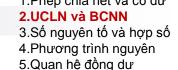
- Số nguyên tố cùng nhau: UCLN của các a_i (i=1,2,...,n)
 bằng 1 thì các a_i được gọi là nguyên tố cùng nhau
- Số nguyên tố sánh đôi: Hai số bất kỳ trong các số a₁,a₂,...,a_n là nguyên tố cùng nhau, thì các số a₁,a₂,...,a_n được gọi là nguyên tố sánh đôi
- Nếu a₁,a₂,...,a_n là nguyên tố sánh đôi thì a₁,a₂,...,a_n là nguyên tố cùng nhau
- Ví dụ:
 - \Box (2,5,12,15) = 1 \Rightarrow 2,5,12,15 là các số nguyên tố cùng nhau
 - (4, 21,19,11) là các số nguyên tố sánh đôi

Các tính chất của UCLN

- Nếu $(a_1,a_2,...,a_n) = d$ thì tồn tại các số nguyên $x_1, x_2, ..., x_n$ sao cho: $a_1x_1 + a_2x_2 + + a_nx_n = d$
- 2. Nếu m là số nguyên dương thì $(ma_1, ma_2,, ma_n) = m(a_1, a_2,, a_n)$
- Nếu d > 0 là UC của a_1, a_2, \dots, a_n thì

$$\left(\frac{a_1}{d}, \frac{a_2}{d}, \dots, \frac{a_n}{d}\right) = \frac{\left(a_1, a_2, \dots, a_n\right)}{d}$$

Các tính chất của UCLN

Nếu d>0 là UC của a₁,a₂,...,a_n thì d là UCLN của a₁,a₂,...,a_n khi và chỉ khi

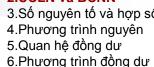
$$\left(\frac{a_1}{d}, \frac{a_2}{d}, \dots, \frac{a_n}{d}\right) = 1$$

- Nếu b>0 là ước của a thì (a,b) = b, đặc biệt (0,b) = b5.
- Nếu c|ab và (a,c)=1 thì c | b 6.
- Nếu b|a và c|a và (b,c) = 1 thì bc | a 7.
- Nếu (a,b)=1 thì (ac,b)=(c,b)8.
- Nếu (a, b) = (a, c) = 1 thì (a, bc) = 19.

3.Số nguyên tố và hợp số 4.Phương trình nguyên 5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

- Định lý:
 - Nếu a và b là hai số nguyên dương
 - \square Và a = bq + r với $0 \le r < b$ thì: (a,b) = (b,r)
- Thuật toán Euclid tìm UCLN:
 - Thực hiện phép chia có dư a cho b,
 - Néu a chia hét cho b thì (a,b) = b
 - Nếu a không chia hết cho b, a = bq + r thì (a,b) = (b,r)
 - ⇒ Thực hiện phép chia có dư b cho r

 - Quá trình thực hiện sẽ dừng sau một số hữu hạn bước
- Ví dụ:
 - \Box (51,45) = (45,6) = (6,3) = 3

Bội chung nhỏ nhất (BCNN)

- a₁, a₂, ...,a_n là các số nguyên khác 0
- Số nguyên M được gọi là bội chung của các ai (i=1,2,...,n) khi và chỉ khi M là bội của mỗi a_i
- Bội chung M của các a; (i=1,2,...,n) được gọi là bội chung nhỏ nhất (BCNN) của các a nếu và chỉ nếu M là ước của mọi bội chung của các ai
- $K\acute{y} hi\acute{e}u$: $M = [a_1, a_2, ..., a_n]$
- Quy ước: BCNN là một số nguyên dương
- Ví dụ:
 - [2,3,4] = 12
 - **•** [7,3,5] = 105

Bội chung nhỏ nhất (BCNN)

- Nhận xét

 - □ [a,b]=[b,a]: BCNN có tính chất giao hoán
 - □ [a,b,c]=[a,[b,c]]=[[a,b],c]: BCNN có tính chất kết hợp
- Định lý về sự tồn tại BCNN:
 - Luôn luôn tồn tại BCNN của các số nguyên khác không a₁, a₂,...,a_n cho trước

3.Số nguyên tố và hợp số 4.Phương trình nguyên 5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

Bội chung nhỏ nhất (BCNN)

- Định lý tìm BCNN
 - Với hai số nguyên a và b khác 0, ta có:

$$[a,b] = \frac{|ab|}{(a,b)}$$

$$[90,-84] = [90,84] = \frac{90.84}{(90.84)} = \frac{90.84}{6} = 1260$$

Các tính chất của BCNN

- a₁, a₂,....,a_n là các số nguyên khác 0
- 1. Nếu $d = (a_1, a_2, ..., a_n)$ thì:

$$\left[\frac{a_1}{d}, \frac{a_2}{d}, \dots, \frac{a_n}{d}\right] = \frac{\left[a_1, a_2, \dots, a_n\right]}{d}$$

2. Nếu $a_1, a_2,...,a_n$ là các số nguyên tố sánh đôi thì: $[a_1, a_2,...,a_n] = a_1 a_2,...,a_n$

- 3.Số nguyên tố và hợp số 4. Phương trình nguyên
- 5.Quan hê đồng dư
- 6.Phương trình đồng dư

Các tính chất của BCNN

- a₁, a₂,....,a_n là các số nguyên khác 0
- Nếu số nguyên M>0 là bội chung của a₁, a₂,....,a_n thì:
- $M = [a_1, a_2, \dots, a_n]$ khi và chỉ khi

$$\left(\frac{M}{a_1}, \frac{M}{a_2}, \dots, \frac{M}{a_n}\right) = 1$$

Nếu k>0 là một số nguyên thì:

$$[ka_1, ka_2,...,ka_n] = k[a_1, a_2,...,a_n]$$

SỐ NGUYÊN TỐ VÀ HỢP SỐ

Số nguyên tố (SNT)

- Số nguyên p>1 được gọi là số nguyên tố nếu p không có ước số dương nào khác ngoài 1 và chính nó.
- Hay số nguyên p>1 được gọi là số nguyên tố nếu p chỉ có hai ước số dương là 1 và p
- Ví du:
 - □ 2,3,5,7,..... là các số nguyên tố

4.Phương trình nguyên5.Quan hệ đồng dư6.Phương trình đồng dư

Hợp số

- Số nguyên a>1 được gọi là hợp số nếu a có ước số dương khác 1 và khác chính nó.
- Hay số nguyên a>1 được gọi là hợp số nếu a không phải là số nguyên tố
- Ví dụ:
 - □ 4, 6, 8, 9,..... là các hợp số

Số nguyên tố và Hợp số

- Định lý:
- Uớc số dương nhỏ nhất khác 1 của số nguyên lớn hơn 1 là một số nguyên tố
- Ví dụ:
 - Các ước số dương lớn hơn 1 của 20 là: 2, 4, 5, 10, 20; ⇒ 2 là nguyên tố
 - Các ước số dương lớn hơn 1 của 45 là: 3, 5, 9, 15, 45; ⇒ 3 là nguyên tố
- ➡ Mọi số nguyên lớn hơn 1 đều có ước là số nguyên tố

- Định lý Euclid:
 - Tập hợp các số nguyên tố là vô hạn
- ⇒ tập hợp số nguyên tố là không rỗng.
- ⇒ không thể liệt kê tất cả các số nguyên tố

Bảng số nguyên tố

- Phương pháp sàng (Erathosthene): liệt kê tất cả các số nguyên tố trên một đoạn
- $B \delta d \hat{e}$: Nếu a>1 <u>là</u> hợp số thì a có ít nhất một ước số nguyên tố không vượt quá \sqrt{a}
- lập bảng các số nguyên tố không vượt quá một số n>1 cho trước, gọi là sàng Erathosthene:
 - 1. Viết dãy số từ 2 đến n
 - 2. Tìm các số nguyên tố từ 2 đến \sqrt{n}
 - 3. Xóa đi các bội thực sự của các số nguyên tố này
 - 4. Các số còn lại là các số nguyên tố cần tìm

Tìm SNT không quá 100

	2	3	4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
21	22	23	24	25	16	27	28	29	30
31	32	33	34	35	36	37	38	39	40
41	42	43	44	45	46	47	48	49	50
51	52	53	54	55	56	57	58	59	60
61	62	63	64	65	66	67	68	69	70
71	72	73	74	75	76	77	78	79	80
81	82	83	84	85	86	87	88	89	90
91	92	93	94	95	96	97	98	99	100

Bảng số nguyên tố

- Nhận xét:
 - □ a>1 là số nguyên
 - $\,\square\,$ Nếu a không có ước nguyên tố trong khoảng từ 1 đến $\sqrt{a}\,$ thì a là số nguyên tố
 - □ *Ví dụ:* Xét số 257, $\sqrt{257}$ < 17

Các số nguyên tố không vượt quá 17 là?

2, 3, 5, 7, 11, 13 đều không là ước của 257

⇒ 257 là số nguyên tố

- Bổ đề:
 - □ Nếu p là số nguyên tố, a là số nguyên ≥ 0 thì
 - Hoặc p là ước của a: p|a
 - Hoặc p và a là nguyên tố cùng nhau: (a,p) = 1
 - Nếu một tích các số nguyên chia hết cho số nguyên tố p thì phải có ít nhất một thừa số của tích đó chia hết cho p
- Hệ quả: Nếu tích các số nguyên tố chia hết cho số nguyên tố p thì p phải trùng với một trong các thừa số của tích đó

Định lý cơ bản của số học

- Mỗi số nguyên a>1 đều có thể phân tích thành tích của các thừa số nguyên tố và sự phân tích đó là duy nhất nếu không kể đến thứ tự các thừa số
 - \square 8 = 2.2.2
 - \Box 18 = 2.3.3
- Dạng phân tích tiêu chuẩn
 - Những thừa số nguyên tố khi phân tích số nguyên a>1 có thể trùng nhau
 - Gọi p₁, p₂,...,p_n là các thừa số nguyên tố khác nhau từng đôi một và αi (i=1,2,...,n) là số lần xuất hiện của chúng thì dạng phân tích tiêu chuẩn của a:

$$a = p_1^{\alpha_1} p_2^{\alpha_2} p_n^{\alpha_n}$$

Một số vấn đề về SNT

- Số nguyên tố thứ n
 - \Box $p_1 = 2, p_2 = 3, p_3 = 5$

 - ⇒ Công thức tính số nguyên tố thứ n?
- Số nguyên tố Fermat:

$$F_n = 2^{2^n} + 1$$
 $(n = 0, 1, 2...)$

- \Rightarrow F₀=3, F₁=5, F₂=17, F₃=257 là các số nguyên tố
- ⇒ Euler chỉ ra rằng F₅ là hợp số ☺

Pierre de Fermat

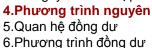
4.Phương trình nguyên5.Quan hệ đồng dư6.Phương trình đồng dư

Một số vấn đề về SNT

- Giả thiết Goldbach-Euler
- 1)- Có phải chăng mọi số nguyên lẻ lớn hơn 5 đều được biểu diễn thành tổng của 3 số nguyên tố?
 - \square 25 = 3+11+11 = 7+7+11
- 2)- Có phải chăng mọi số chẵn lớn hơn 2 đều được biểu diễn thành tổng của 2 số nguyên tố?
 - \square 34 = 5+29 = 3+31

PHƯƠNG TRÌNH NGUYÊN

Phương trình nguyên

- Dịnh nghĩa: Phương trình(PT) có
 - □ ẩn số: số nguyên
 - □ hệ số: số nguyên
 - tìm nghiệm nguyên
- ⇒ phương trình nguyên
- Ví dụ: Tìm x, y, z ∈Z
 - \Box 7x + 4y = 100

 - $x^3 7y^2 = 1$

PT nguyên bậc nhất 2 ẩn

- Dịnh nghĩa: Phương trình có dạng
 - \square ax + by = c
 - □ a,b∈Z là các hệ số
 - □ x,y∈Z là các ẩn số cần xác định giá trị
- Ví du:
 - □ Tìm x, y ∈ Z : 7x + 4y = 100

- Dịnh lý: Tìm nghiệm của phương trình ax + by = c (1)
- d = (a,b)
- Khi đó:
 - □ Nếu d không là ước của c thì (1) không có nghiệm nguyên
 - □ Nếu d là ước của c thì (1) có vô số nghiệm nguyên. Khi (x₀,y₀) là một nghiệm nguyên nào đó của (1) thì mọi nghiệm nguyên (x, y) của (1) có dạng:

$$\begin{cases} x = x_0 + \frac{b}{d}t \\ y = y_0 - \frac{a}{d}t \end{cases} \quad t \in \mathbb{Z}$$

PT nguyên bậc nhất 2 ấn

- Ví dụ: Tìm nghiệm của phương trình 2x -3y = 5
 - \Box d = (2,-3)=1|5: PT có nghiệm nguyên
 - Một nghiệm nguyên: $x_0 = 4$, $y_0 = 1$

$$x_0 = 4$$
 , $y_0 = 1$

Nghiệm nguyên tổng quát:
$$\begin{cases} x = 4 - 3t \\ y = 1 - 2t \end{cases} \quad t \in Z$$

- Với t = -1 thì x = 7 y = 3
- Với t = 0 thì x = 4 y = 1
- Với t = 1 thì x = 1 y = -1
- Với t = 2 th x = -2 y = -3

PT nguyên bậc nhất 2 ẩn

- Giải trực tiếp phương trình nguyên ax +by = c (1)
- 1)- Nếu |a|=1 hay |b|=1 thì việc tìm nghiệm nguyên của phương trình (1) coi như được giải quyết xong

Ví dụ: Giải phương trình : x - 4y = 2

- Phương trình này tương đương với x=2+4y
- Nghiệm của phương trình có dạng:

$$\begin{cases} x = 2 + 4t \\ y = t \end{cases} \quad \mathbf{t} \in \mathbf{Z}$$

PT nguyên bậc nhất 2 ẩn

- Giải trực tiếp phương trình nguyên ax +by = c (1)
- 2)- Trong trường hợp |a| và |b| đều khác 0 và khác 1 thì chuyển việc tìm nghiệm nguyên của phương trình (1) về việc tìm nghiệm nguyên của phương trình bậc nhất hai ẩn mà ít nhất một hệ số của ẩn là ±1

Ví dụ: Giải phương trình: 47x - 17y = 5

PT nguyên bậc nhất 2 ẩn

■ Giải trực tiếp phương trình nguyên ax +by = c (1)

Ví dụ: Giải phương trình : 47x - 17y = 5

Phương trình này tương đương với 17(2x-y)+13x=5

$$\Leftrightarrow \begin{cases} u = 2x - y \\ 17u + 13x = 5 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} u = 2x - y \\ 13(u + x) + 4u = 5 \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} u = 2x - y \\ v = u + x \\ 13v + 4u = 5 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} u = 2x - y \\ v = u + x \\ 4(3v + u) + v = 5 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} u = 2x - y \\ v = u + x \\ t = 3v + u \\ 4t + v = 5 \end{cases}$$

Phương trình sau cùng có hệ số của v bằng 1

$$\Rightarrow$$
 v = 5 - 4t $t \in Z$

PT nguyên bậc nhất 2 ấn

Giải trực tiếp phương trình nguyên ax + by = c (1)

Ví dụ: Giải phương trình: 47x - 17y = 5

$$\Leftrightarrow \begin{cases} u = 2x - y \\ v = u + x \\ t = 3v + u \\ 4t + v = 5 \end{cases}$$

$$\Rightarrow$$
 v = 5 - 4t t \in Z

$$u = t - 3v = t - 3(5 - 4t) = -15 + 13t$$

$$x = v - u = (5 - 4t) - (-15 + 13t) = 20 - 17t$$

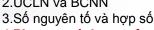
$$y = 2x - u = 2(20 - 17t) - (-15 + 13t) = 55 - 47t$$

$$\Rightarrow$$
 Nghiệm của phương trình:
$$\begin{cases} x = 20 - 17t \\ y = 55 - 47t \end{cases} \quad t \in Z$$

- PT nguyên bậc nhất n>2 ẩn:
 - $\Box a_1x_1 + a_2x_2 + ... + a_nx_n = c (1)$
 - \Box a₁, x₁ \in Z, i=1,2,...,n
- Định lý:
 - Một phương trình nguyên bậc nhất n ẩn có nghiệm nguyên khi và chỉ khi hệ số của các ẩn là nguyên tố cùng nhau

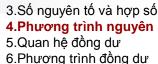
Giải phương trình nguyên bậc nhất n ấn rất phức tạp. ⇒Xét ví dụ cụ thể

- 4.Phương trình nguyên
- 5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

- Giải PT: 2x 5y 6z = 4(1)

- Phương trình cuối có một nghiệm là (3c,c) nên có nghiệm tổng quát là: $\begin{cases} x = 3c - 5t = 3(4 + 6u) - 5t = 12 + 18u - 5t \\ y = c - 2t = 4 + 6u - 2t \end{cases}$
- y = c 2t = 4 + 6u 2t x = 12 + 18u 5t $y = 4 + 6u 2t \quad u, t \in \mathbb{Z}$

- Giải PT: 6x + y + 3z = 15 (2)
- Vì (6,1,3) = 1 nên PT có nghiệm nguyên
- PT có hệ số của ẩn y bằng 1
 ⇒ x, z có giá trị nguyên bất kỳ
- Vậy nghiệm của PT (2)

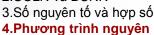
$$\begin{cases} x = u \\ z = t & u, t \in \mathbb{Z} \\ y = 15 - 6u - 3t \end{cases}$$

М

PT nguyên bậc nhất nhiều ẩn

- Giải PT: 6x + 15y + 10z = 3 (3)
- Vì (6,15,10) = 1 nên PT có nghiệm nguyên
- Do các hệ số của PT không có cặp các nguyên tố cùng nhau nên giải (3) ta đặt ẩn phụ để đưa về dạng pt có chứa hệ số bằng 1
- (3) \Leftrightarrow 6x+10(y+z)+5y=3

$$\Leftrightarrow \begin{cases} y + z = u \\ 6x + 10u + 5y = 3 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} y + z = u \\ x + 10u + 5(y + x) = 3 \end{cases}$$
$$\Leftrightarrow \begin{cases} y + z = u \\ x + 10u + 5v = 3 \end{cases}$$

- 5.Quan hệ đồng dư
- 6.Phương trình đồng dư

• Giải PT:
$$6x + 15y + 10z = 3(3)$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} y + z = u \\ x + y = v \\ x + 10u + 5v = 3 \end{cases}$$

PT cuối có hệ số của x bằng 1 nên

$$\begin{cases} x = 3 - 10u - 5v \\ y = v - x = v - (3 - 10u - 5v) = -3 + 10u + 6v \\ z = u - y = u - (-3 + 10u + 6v) = 3 - 9u - 6v \end{cases}$$

■ Vậy nghiệm của PT (3) $\begin{cases} x = 3 - 10u - 5v \\ y = -3 + 10u + 6v & u, v \in \mathbb{Z} \\ z = 3 - 9u - 6v \end{cases}$

1)- Tìm nghiệm nguyên ≥ 0 của PT:

$$2x^3 + xy = 7$$

$$\Leftrightarrow x(2x^2 + y) = 7$$

Vì 7 là số nguyên tố nên:

$$\begin{cases} x=1 & \text{hoặc} \\ 2x^2+y=7 \end{cases} \begin{cases} x=7 \\ 2x^2+y=1 \end{cases}$$

Giải hệ, ta được:

$$x = 1$$
 $y = 5$

2)- Tìm nghiệm nguyên của PT:

$$6x^{2} + 5y^{2} = 74$$

 $\Leftrightarrow 6(x^{2} - 4) = 5(10 - y^{2})$
Vì (6,5)=1 nên

$$\begin{cases} (x^2 - 4) : 5 \\ (10 - y^2) : 6 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x^2 - 4 = 5u \\ 10 - y^2 = 6v \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x^2 = 4 + 5u \\ y^2 = 10 - 6v \end{cases} \quad u, v \in \mathbb{Z}$$

■ Mặt khác: 6.5u = 5. 6v⇒ u=v ⇒
$$\begin{cases} x^2 = 4 + 5u & (1) \\ y^2 = 10 - 6u & (2) \end{cases}$$

2)- Tìm nghiệm nguyên của PT:

$$6x^{2} + 5y^{2} = 74$$

$$\begin{cases} x^{2} = 4 + 5u & (1) \\ y^{2} = 10 - 6u & (2) \end{cases}$$

■ Vì x^2 , $y^2 \ge 0$ nên từ (1) và (2) \Rightarrow

$$\begin{cases} 4+5u \ge 0 \\ 10-6u \ge 0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} u \ge -\frac{4}{5} \\ u \le \frac{5}{3} \end{cases} \Rightarrow \begin{bmatrix} u=v=0 \\ u=v=1 \end{cases} \quad \text{vì u, } v \in Z$$

6.Phương trình đồng dư

Phương trình nguyên bậc cao

2)- Tìm nghiệm nguyên của PT:

$$\begin{cases} 4+5u \ge 0 \\ 10-6u \ge 0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} u \ge -\frac{4}{5} \\ u \le \frac{5}{3} \end{cases} \Rightarrow \begin{bmatrix} u=v=0 \\ u=v=1 \end{cases} \text{ vì u, } v \in Z$$

Với u=v=0:

$$\begin{cases} x^2 = 4 + u = 4 \\ y^2 = 10 - v = 10 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x = \pm 2 \\ y = \pm \sqrt{10} \end{cases}$$

(loại, vì y không phải là số nguyên)

2)- Tìm nghiệm nguyên của PT:

$$\begin{cases} 4+5u \ge 0 \\ 10-6u \ge 0 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} u \ge -\frac{4}{5} \\ u \le \frac{5}{3} \end{cases} \Rightarrow \begin{bmatrix} u = v = 0 \\ u = v = 1 \end{cases} \quad \text{vi u, } v \in Z$$

Với u=v=1:

$$\begin{cases} x^2 = 4 + 5 = 9 \\ y^2 = 10 - 6 = 4 \end{cases} \Leftrightarrow \begin{cases} x = \pm 3 \\ y = \pm 2 \end{cases}$$
(Nahiâm cửa pt)

(Nghiệm của pt)

3)- Tìm nghiệm nguyên của PT:

$$x^2 + y^2 = 3z^2$$

- (0,0,0) là nghiệm của PT.
- CM bằng phản chứng: PT không có nghiệm nào khác
 - Giả sử (x, y, z) khác (0, 0, 0) là nghiệm của PT Gọi d= (x, y, z)≠0 ta có:
 - x= ad , y= bd , z= cd ; a, b, c là nguyên tố cùng nhau
 - □ Vì ad, bd, cd là nghiệm của PT nên:
 (ad)² + (bd)² = 3(cd)²
 - ⇒a, b, c không phải là nguyên tố cùng nhau (mâu thuẫn)
 - Vậy phương trình không có nghiệm khác (0, 0, 0)

4)- Tìm nghiệm nguyên dương của PT:

$$X + Y + Z = XYZ$$

- Giả sử $0 < x \le y \le z$ thì $x+y+z \le 3z$
- Vì x+y+z = xyz nên xyz ≤ 3z. ⇒ xy ≤ 3. Ta có các TH:
 - \square xy=3 \Rightarrow x=1 và y=3 \Rightarrow 4+z = 3z \Rightarrow z=2: mâu thuẫn
 - \square xy=2 \Rightarrow x=1 và y=2 \Rightarrow 3+z = 2z \Rightarrow z=3
 - □ xy=1 ⇒ x=1 và y=1 ⇒ 2+z = z : mâu thuẫn
- Vậy (1,2,3) và các hoán vị của nó là nghiệm của PT

Định lý của PT nguyên bậc cao dạng

$$x^n + y^n = z^n (1)$$

n=2, PT Pythagor, nghiệm nguyên PT có dạng

$$\begin{cases} x = m(p^2 - q^2) \\ y = 2mpq \\ z = m(p^2 + q^2) \end{cases}$$

- Trong đó:
 - m,p,q là số nguyên
 - \Box (p,q)=1
 - □ p và q chẵn lẻ khác nhau

6.Phương trình đồng dư

Phương trình nguyên bậc cao

Định lý của PT nguyên bậc cao dạng

$$x^2 + y^2 = z^2(1)$$

Vài nghiệm được tìm từ công thức trên:

3 4 5

5 12 13

7 24 25

8 15 17

Định lý của PT nguyên bậc cao

$$x^n + y^n = z^n (1)$$

■ Fermat: Với mọi số nguyên n > 2, PT (1) không có nghiệm nguyên khác không

QUAN HỆ ĐỒNG DƯ

- Định nghĩa:
 - □ a, b, m>0 là các số nguyên
 - a được gọi là đồng dư với b theo modulo m
 - nếu a có cùng số dư với b khi chia cho m
 - □ Ký hiệu:

$$a \equiv b \pmod{m}$$

6.Phương trình đồng dư

Quan hệ đồng dư

Nhận xét:

- 1. $a \equiv b \pmod{m}$ khi và chỉ khi $b \equiv a \pmod{m}$
- 2. a chia hết cho m khi và chỉ khi a $\equiv 0$ (mod m)
- 3. Quan hệ đồng dư là một quan hệ tương đương

■ Ví dụ:

$$16 \equiv 11 \pmod{5}$$

$$16 \equiv 6 \pmod{5}$$

$$16 \equiv 1 \pmod{5}$$

$$\Box$$
 -7 \equiv 2 (mod 3)

$$-7 \equiv 5 \pmod{3}$$

$$12 \equiv 0 \; (mod \; 2)$$

$$12 \equiv 4 \pmod{2}$$

Quan hệ đồng dư

- Định lý:
 - □ a, b , m>0 là các số nguyên
 - Những mệnh đề sau đây là tương đương:
 - 1)- $a \equiv b \pmod{m}$
 - 2)- a = b+mt (t là một số nguyên)
 - 3)- $(a b) \equiv 0 \pmod{m}$

Tính chất của quan hệ đồng dữ

- m là số nguyên dương
- 1)- Nếu $a_i \equiv b_i \pmod{m}$ (i=1,2,..., n) thì $(a_1+a_2+....+a_n) \equiv (b_1+b_2+....+b_n) \pmod{m}$ $(a_1.a_2.....a_n) \equiv (b_1.b_2.....b_n) \pmod{m}$
- 2)- a ≡ b (mod m) ⇔ (a±c) ≡ (b±c) (mod m)(c là một số nguyên)
- 3)- $a \equiv b \pmod{m} \Leftrightarrow a \equiv (b+km) \pmod{m}$ $\Leftrightarrow (a+km) \equiv b \pmod{m}, (k là một số nguyên)$

Tính chất của quan hệ đồng dư

- m là số nguyên dương
- 4)- Nếu a ≡ b (mod m) thì aⁿ ≡ bⁿ (mod m)
 (n là số nguyên dương)
- 5)- Nếu a ≡ b (mod m) thì ac ≡ bc (mod m) (c là một số nguyên)
 Nếu (c,m)=1
 thì a ≡ b (mod m) ⇔ ac ≡ bc (mod m)
- 6)- Nếu c là số nguyên dươngthì a ≡ b(mod m) ⇔ ac ≡ bc(mod mc)

- m là số nguyên dương
- 7)- Nếu d>0 là ước chung của a, b, m thì

$$a \equiv b \pmod{m} \Leftrightarrow \frac{a}{d} \equiv \frac{b}{d} \pmod{\frac{m}{d}}$$

8)- Nếu d là ước chung của a, b và (d,m)=1 thì

$$a \equiv b \pmod{m} \Leftrightarrow \frac{a}{d} \equiv \frac{b}{d} \pmod{m}$$

Tính chất của quan hệ đồng dư

- m là số nguyên dương
- 9)- Nếu $a \equiv b \pmod{m_i} (i=1,2,..., n)$ và $m = [m_1, m_2,..., m_n]$ thì $a \equiv b \pmod{m}$
- 10)- Nếu a ≡ b (mod m) và d>0 là ước của mthì a ≡ b (mod d)
- 11)- Nếu a ≡ b (mod m) và d là ước chung của a, m thì d là ước của b
- 12)- Nếu $a = b \pmod{m}$ thì (a,m) = (b,m)

Định lý Fermat nhỏ

Nếu p là số nguyên tố và a là số nguyên không chia hết cho p

```
a^{p-1} \equiv 1 \pmod{p}
```

Nếu p là số nguyên tố và a là số nguyên không chia hết cho p

```
a^p \equiv a \pmod{p}
```

Định lý Euler

Nếu n là số nguyên dương bất kỳ và a là số nguyên tố cùng nhau với n, thì

$$a^{\varphi(n)} \equiv 1 \pmod{n}$$

φ(n) là phi hàm Euler đếm số các số nguyên giữa 1 và n nguyên tố cùng nhau với n

PHƯƠNG TRÌNH ĐỒNG DƯ

1.Phép chia hết và có dư
2.UCLN và BCNN
3.Số nguyên tố và hợp số
4.Phương trình nguyên
5.Quan hệ đồng dư
6.Phương trình đồng dư

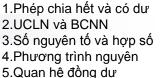
PT đồng dư một ẩn

- Định nghĩa:
 - □ Phương trình đồng dư bậc n một ấn có dạng: $a_0x^n + a_1x^{n-1} + \dots + a_{n-1}x + a_n \equiv b \pmod{m}$ (1)
 - Trong đó:
 - ■n, m nguyên dương
 - ■a_i∈Z (i= 0,1,2,...,n) là các hệ số nguyên
 - ■a₀ không là bội của m
 - ■x là ẩn số nguyên
- Ví dụ:

 - $\exists 9x \equiv 6 \pmod{15}$

PT đồng dư tương đương

- Khái niệm:
 - Hai phương trình đồng dư gọi là tương đương khi và chỉ khi tập hợp các giá trị nghiệm đúng phương trình này là tập hợp các giá trị nghiệm đúng phương trình kia
- Ví dụ:

6.Phương trình đồng dư

PT đồng dư bậc nhất một ẩn

- Định nghĩa:
 - Phương trình đồng dư bậc nhất một ẩn có dạng:

```
ax \equiv b \pmod{m}
```

5.Quan ne dong dư6.Phương trình đồng dư

PT đồng dư bậc nhất một ẩn

- Định lý:
 - \square Xét phương trình $ax \equiv b \pmod{m}$ (2)
 - \Box d = (a,m). Khi đó:
 - 1)- Nếu d không là ước của b thì (2) vô nghiệm
 - 2)- Nếu d là ước của b thì (2) có đúng d nghiệm. Gọi x₀ là một giá trị thỏa phương trình thì d nghiệm đó được xác định bởi công thức

$$x \equiv x_0 + 0.\frac{m}{d} \pmod{m}$$

$$x \equiv x_0 + 1.\frac{m}{d} \pmod{m}$$

$$x \equiv x_0 + (d-1).\frac{m}{d} \pmod{m}$$

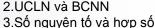
1.Phép chia hết và có dư
2.UCLN và BCNN
3.Số nguyên tố và hợp số
4.Phương trình nguyên
5.Quan hệ đồng dư
6.Phương trình đồng dư

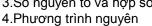
PT đồng dư bậc nhất một ẩn

- Vi du: Giải phương trình đồng dư $9x = 6 \pmod{15}$
 - d = (a,m) = (9,15) = 3 là ước của b = 6: phương trình có d = 3 nghiệm
 - Dư đầy đủ không âm nhỏ nhất modulo 15 là:

- □ Một giá trị thỏa phương trình là x₀ = 4
- Phương trình có ba nghiệm là:

$$\begin{bmatrix} x \equiv 4 + 0.\frac{15}{3} \pmod{15} \\ x \equiv 4 + 1.\frac{15}{3} \pmod{15} \\ x \equiv 4 + 2.\frac{15}{3} \pmod{15} \end{bmatrix} \iff \begin{bmatrix} x \equiv 4 \pmod{15} \\ x \equiv 9 \pmod{15} \\ x \equiv 14 \pmod{15} \end{bmatrix}$$

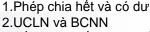
5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

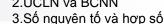
Hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn

Định nghĩa: Hệ phương trình đồng dư bậc nhất một ẩn đơn giản:

$$\begin{cases} x \equiv a_1 \pmod{m_1} \\ x \equiv a_2 \pmod{m_2} \\ \dots \\ x \equiv a_n \pmod{m_n} \end{cases}$$
 (1)

a là các số nguyên, m là các số nguyên dương (i=1,2,...,n)

4.Phương trình nguyên 5.Quan hệ đồng dư

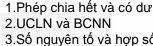
6.Phương trình đồng dư

Hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn

Định nghĩa: Hệ phương trình đồng dư bậc nhất một ẩn đơn giản: $\begin{cases} x \equiv a_1 \pmod{m_1} \\ x \equiv a_2 \pmod{m_2} \\ \dots \\ x \equiv a_n \pmod{m_n} \end{cases}$ (1)

Nếu với x₀∈Z, ta có đồng thời các đồng dư thức:

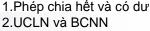
x₀ được gọi là một giá trị nghiệm đúng (1)

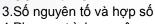

3.Số nguyên tố và hợp số 4.Phương trình nguyên

5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

- Giải hệ phương trình: Tìm tất cả các giá trị nghiệm đúng hệ phương trình đồng dư
- Nhân xét:
 - □ Khi số nguyên x₀ là một giá trị nghiệm đúng (1) thì mọi số nguyên thuộc lớp x_0 gồm các x sao cho $x = x_0$ (mod m)
 - $m = [m_1, m_2, ..., m_n]$, cũng là các giá trị nghiệm đúng (1)
 - Lớp x_0 là một nghiệm của hệ phương trình đồng dư(1)

4.Phương trình nguyên 5.Quan hệ đồng dư

6.Phương trình đồng dư

Hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn

■ Định lý Trung Quốc về phần dư:

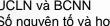
Xét hệ phương trình

```
\begin{cases} x \equiv a_1 \pmod{m_1} \\ x \equiv a_2 \pmod{m_2} \\ \dots \\ x \equiv a_n \pmod{m_n} \end{cases}
```

 $x \equiv a_n \pmod{m_n}$

- Định lý Trung Quốc về phần dư:
 - □ Nếu các modulo m₁, m₂,..., m_n là nguyên tố sánh đôi thì hệ có nghiệm duy nhất x được xác định
 - □ Tính $M = [m_1, m_2, ..., m_n] = m_1 m_2 ... m_n$
 - □ Tính $M_i = \frac{M}{m_i}$ (i = 1,2,...,n)
 - \square Giải các PT đồng dư $M_i y \equiv a_i \pmod{m_i}$ (i = 1, 2, ..., n)
 - $\square \Rightarrow t \text{ im droc các nghiệm } y \equiv N_i \pmod{m_i}$ (i = 1, 2, ..., n)
 - □ Nghiệm của hệ:

$$x \equiv M_1 N_1 + M_2 N_2 + + M_n N_n \pmod{M}$$

- 3.Số nguyên tố và hợp số 4.Phương trình nguyên
- 5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

- Ví dụ áp dụng Định lý Trung Quốc về phần dư:
 - Giải hệ PT:

$$\begin{cases} x \equiv 2 \pmod{3} & (1) \\ x \equiv 3 \pmod{5} & (2) \\ x \equiv 4 \pmod{7} & (3) \end{cases}$$

- Các modulo nguyên tố sánh đôi ⇒ áp dụng định lý Trung Quốc về phần dư
- Tính M = [3,5,7] = 3.5.7 = 105

 $x \equiv 2 \pmod{3} \tag{1}$

$$\begin{cases} x \equiv 3 \pmod{5} \end{cases}$$

$$\equiv 4 \pmod{7} \tag{3}$$

Hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn

Ví dụ áp dụng Định lý Trung Quốc

$$\square$$
 M = [3,5,7] = 3.5.7 = 105

□ Tính

$$\begin{cases} M_1 = \frac{M}{m_1} = \frac{105}{3} = 35 \\ M_2 = \frac{M}{m_2} = \frac{105}{5} = 21 \\ M_3 = \frac{M}{m_3} = \frac{105}{7} = 15 \end{cases}$$

⇒ Giải các PT đồng dư

$x \equiv 2 \pmod{3} (1)$

$$\begin{cases} x \equiv 3 \pmod{5} (2) \end{cases}$$

$$x \equiv 4 \pmod{7} (3)$$

 $M_1 = \frac{M}{m_1} = \frac{105}{3} = 35$

 $\begin{cases} M_2 = \frac{M}{m_2} = \frac{105}{5} = 21 \end{cases}$

 $M_3 = \frac{M}{m_3} = \frac{105}{7} = 15$

Hệ PT đồng dư bậc nhất một ấn

- Ví dụ áp dụng Định lý Trung Quốc
 - M = [3,5,7] = 3.5.7 = 105. Tinh
 - ⇒ Giải các PT đồng dư

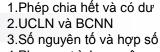
$$35y \equiv 2 \pmod{3}$$
 \Leftrightarrow $y \equiv 1 \pmod{3}$
 $21y \equiv 3 \pmod{5}$ \Leftrightarrow $y \equiv 3 \pmod{5}$
 $15y \equiv 4 \pmod{7}$ \Leftrightarrow $y \equiv 4 \pmod{7}$

Nghiệm của hệ:

$$x \equiv (35.1+21.3+15.4) \pmod{105}$$

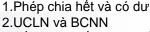
 $\Leftrightarrow x \equiv 158 \pmod{105}$

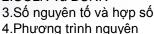
$$\Leftrightarrow$$
 x = 53 (mod 105)

4.Phương trình nguyên5.Quan hệ đồng dư6.Phương trình đồng dư

- Giải hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn bằng phương pháp thế: Hệ PT có n>2 hai phương trình
 - Bước 1: giải hệ hai phương trình nào đó của hệ
 - □ Bước 2: thay hai phương trình này bằng nghiệm vừa tìm được ⇒ hệ có n-1 phương trình
 - Bước 3: Tiếp tục áp dụng các bước 1, 2 để giải cho đến khi hệ còn 2 pt
 - □ Bước 4: Áp dụng phương pháp thế đối với hệ có 2 PT

5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

Hệ PT đồng dư bậc nhất một ấn

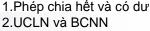
Ví dụ: Giải hệ PT đồng dư bậc nhất một ấn bằng

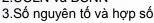
phương pháp thế
$$\begin{cases} x \equiv 5 \pmod{6} \\ x \equiv 8 \pmod{15} \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} x = 8 + 15t & (t \in \mathbb{Z}) \\ 8 + 15t \equiv 5 \pmod{6} \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} x = 8 + 15t & (t \in \mathbb{Z}) \\ 15t \equiv -3 \pmod{6} \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} x = 8 + 15t & (t \in \mathbb{Z}) \\ 3t + 12t \equiv -3 \pmod{6} \end{cases}$$

4.Phương trình nguyên

5.Quan hệ đồng dư6.Phương trình đồng dư

Hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn

- Ví dụ: Giải hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn bằng
- phương pháp thế

$$\Leftrightarrow \begin{cases} x = 8 + 15t & (t \in Z) \\ 3t \equiv -3 \pmod{6} \end{cases}$$
 chia tất cả cho 3
$$\Leftrightarrow \begin{cases} x = 8 + 15t & (t \in Z) \\ t \equiv -1 \pmod{2} \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow \begin{cases} x = 8 + 15t & (t \in Z) \\ t \equiv -1 + 2k & (k \in Z) \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow x = 8 + 15(-1 + 2k) = -7 + 30k$$

 \Leftrightarrow x = -7 (mod 30)

 \Leftrightarrow x = 23 (mod 30)

1.Phép chia hết và có dư
2.UCLN và BCNN
3.Số nguyên tố và hợp số
4.Phương trình nguyên
5.Quan hệ đồng dư
6.Phương trình đồng dư

Hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn

Ví dụ: Giải hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn bằng

phương pháp thế

$$\begin{cases} x \equiv 4 \pmod{5} & (1) \\ x \equiv 1 \pmod{12} & (2) \\ x \equiv 7 \pmod{14} & (3) \end{cases}$$

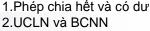
- Từ (1), ta có: x = 4+k5
- Thay vào (2): 4+k5 = 1 (mod 12)

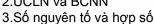
$$\Leftrightarrow$$
 5k = -3 (mod 12)

$$\Leftrightarrow$$
 5k \equiv (-3+4.12) (mod 12)

$$\Leftrightarrow$$
 k = 9 (mod 12)

$$\Leftrightarrow$$
 k = 9+12m

3.Sô nguyên tô và hợp sô
 4.Phương trình nguyên

5.Quan hệ đồng dư 6.Phương trình đồng dư

Hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn

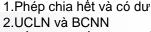
■ Ví dụ áp dụng Giải hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn bằng phương pháp thế $x \equiv 4 \pmod{5}$ (1)

$$\begin{cases} x \equiv 4 \pmod{3} & (1) \\ x \equiv 1 \pmod{12} & (2) \\ x \equiv 7 \pmod{14} & (3) \end{cases}$$

$$\Leftrightarrow$$
k = 9+12m

■ Thay vào (1):
$$x=4+(9+12m).5=49+60m$$

 $\Leftrightarrow x = 49 \pmod{60}$

3.Số nguyên tố và hợp số

4.Phương trình nguyên 5.Quan hệ đồng dư

6.Phương trình đồng dư

Hệ PT đồng dư bậc nhất một ẩn

```
    Ví dụ:Giải hệ PT đồng dư bậc nhất một ấn bằng phương

                                        \begin{cases} x \equiv 49 \pmod{60} \\ x \equiv 7 \pmod{14} \end{cases}
   pháp thể
  Từ (**) ta có:
                         x = 7 + k.14
   Thay vào (*) 7+14k \equiv 49 \pmod{60}
     \Leftrightarrow 14k = 42 (mod 60) (chia 2 vế cho 7, (7,60)=1)
     \Leftrightarrow 2k = 6 (mod 60) (chia tất cả cho 2)
     \Leftrightarrow k \equiv 3 (mod 30)
     \Leftrightarrow k = 3+ 30.m
```

■ Thay vào (**): x = 7+(3+30m).14 = 49+420.m $\Leftrightarrow x = 49 \pmod{420}$